

Cançons sobre Sant Hilari

PAU MIRALPEIX I CUFÍ

COL·LEGI SANT JOSEP

3r D'ESO

ABRIL DEL 2009

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	2
2. COS	2
2.1. <u>Entitats</u>	2
2.1.1. Corals	2
2.1.1.1. Corals en general	2
2.1.1.2. Els Nois Alegres	3
2.1.1.3. Petits Cantaires	3
2.1.2. Escoles	3
2.1.3. Altres	3
2.2. <u>Personatges</u>	4
2.2.1. General Moragues	4
2.2.2. Jaumet del Flabiol	5
2.3. <u>Sant Hilari en general</u>	5
2.3.1. Encarhisom	5
2.3.2. Nois Alegres	6
2.3.2.1. Selecció de popurris	6
2.3.2.2. Altres	8
2.3.3. Miquel Tudela	9
2.3.4. Populars	9
2.3.5. Altres	10
2.4. <u>Entrevista a Josep Massaneda</u>	10
3. CONCLUSIÓ	11
4. BIBLIOGRAFIA	12

INTRODUCCIÓ

El present treball pretén fer un petit tast de les cançons i obres instrumentals que tracten de Sant Hilari o temes relacionats. Especifico “tast” perquè, lògicament és molt difícil, diria impossible, trobar totes les cançons sobre el poble i després comprimir-les en un treball de deu pàgines.

Tot i així he trobat el tema interessant i m’ha semblat una bona idea agrupar aquestes obres d’autors apassionats de Sant Hilari. A més, tota la meva família està impregnada de música i m’ha influït a l’hora de fer la tria.

L’escrit té com a objectiu principal donar a conèixer cançons que tracten de la Vila de les 100 fonts i aclarir el per què aquesta cançó, què té a veure amb Sant Hilari, ja que si per exemple dic un nom d’una sardana dedicada al Gr. Moragues “Bruixes i minairons” molt poques persones sabran la relació.

El treball està distribuït de la següent manera: A l’escrit hi haurà totes les cançons classificades per temàtiques, en un *Compact Disc* hi hauran les lletres i les partitures respectives a cada cançó en format .pdf i un *audio* per escoltar les peces en format .mp3.

Així doncs em dispenso a presentar el treball de recerca “Cançons sobre Sant Hilari”.

COS

ENTITATS I ORGANITZACIONS

Corals:

Les corals de Sant Hilari són les agrupacions més homenatjades amb cançons, a part que la majoria d’aquestes són cantades per la pròpia coral homenatjada. Les que tenen més cançons dedicades són Els Nois Alegres i els Petits Cantaires, que són les més consolidades. Vegem les peces:

Corals en general:

▶ Poble que canta:

Si parlem de cançons sobre les corals del poble no hi pot faltar “Poble que canta” que és un homenatge a les corals hilarienes, en motiu dels 10 anys dels Petits Cantaires i el 40 dels Nois Alegres. Els artífexs de la sardana són Antoni Miralpeix (música) i Francesc Danés (lletra).

Els Nois Alegres:

▶ Alegres d'Or:

És una sardana de l'any 1996 composta per Miquel Tudela i la lletra és de Francesc Danés. Fou estrenada amb motiu dels 50 anys de la fundació d'Els Nois Alegres.

▶ Els Nois Alegres:

L'any 1958 es va estrenar aquesta sardana obra del Mtre. Francesc Mas Ros (música) i Joan Vernedas (lletra), que va ser president de l'entitat.

▶ Som i serem "Els Nois Alegres":

Aquesta obra, de l'any 1980, és obra, tant la música com la lletra, de Marià Brugués, que va ser durant molts anys el director de la formació: des del 1946 al 1980, és a dir, 34 anys.

Petits Cantaires:

▶ Petits Cantaires:

Sardana feta al 1977 per cor infantil i cobla fou composta per Antoni Miralpeix (amb l'ajuda del mestre Lluís Torres, que la va instrumentar i desenvolupar) i la lletra fou elaborada per Carme Timoneda.

Escoles:

▶ Himne al Col·legi Nacional:

Aquest himne, només cantat el dia de l'estrena, l'any 1977, és una obra per veus blanques i grup instrumental creada per l'Antoni Miralpeix (música) i la Carme Timoneda (lletra).

▶ Col·legi Sant Josep:

Miquel Tudela va fer aquesta sardana per l'escola concertada Col·legi Sant Josep, commemorant els 25 anys d'aquest. L'obra és del 1990.

Altres:

▶ Himne del C.E. Sant Hilari:

Amb música d'Antoni Miralpeix i lletra de Francesc Danés, l'himne del club esportiu s'estrenà l'abril del 1995. És una peça per a veu solista i cobla.

PERSONATGES IMPORTANTS

General Moragues:

Josep Moragues és el fill predilecte de Sant Hilari per el seu enorme esforç en la defensa de Catalunya i, com a tal, ha de rebre un tracte especial. Així que es va fer un disc de sardanes en honor seu. Les obres dels diferents autors són:

▶ La fanfàrria del general Moragues:

D'Albert Font i Ton.

▶ El mas Moragues:

De Salvador Coll i Bonancia. Es refereix el mas on va néixer al 1669.

▶ Lluita per la llibertat:

De Jordi Feliu i Horta.

▶ Moragues, heroi de Catalunya:

De Joaquim Soms i Janer.

▶ El diable del Montseny:

De Carles Rovira i Reixach.

▶ El pacte del vigatans:

De Francesc Camps i Comellas. El Gr. Moragues es feia amb un grup de la plana de Vic que es revoltaven contra els borbons.

▶ El general Moragues:

De Tomàs Gil i Membrado.

▶ De les Guilleries al Pallars:

D'Emili Juanals i Roqué. Moragues va residir durant uns quants anys al Pallars, on va ser governador de Castellciutat, marxant de Sant Hilari.

▶ Bruixes i minairons:

D'Antoni Miralpeix i Bosch. Les bruixes fa referència a que es deia que per la zona hi havia moltes bruixes (De Sant Hilari a Arbúcies, dotze cases, tretze bruixes). Els minairons eren uns petits follets típics de la zona del Pallars. ES tracta de dues poblacions on va viure el general.

▶ Per la llibertat:

De Xavier Forcada i Carreras.

▶ General Moragues, heroi de Catalunya:

De Joan Puig i Fornís.

▶ Vents de llibertat:

De Joan Manel Margalef i Ayet.

Jaumet del Flabiol:

▶ En Jaumet del Flabiol:

Música i lletra: A. Rossell Terris. A l'aparta de "Personatges" no hi podia faltar el famós (a nivell de poble) repartidor d'aigua mut i amb barretina, que amb el seu flabiol i la seva permanent rialla sempre estava envoltat dels més petits.

SANT HILARI EN GENERAL (per autor o intèrpret/s)

Encarahisom:

Aquesta és potser la formació amb més cançons sobre Sant Hilari i totes demostren una enorme devoció cap aquestes terres.

▶ Camí enllà:

Música: De Campo, Gamse; Lletra: A. Rossell Terris. És una descripció del camí que porta fins al Sobirà. I són presents can Calabrès, els Abeuradors, la font Fresca, la Festa Major del Pedró i un bon sopar a la taberna i una mica de ball.

▶ La Quinzena del roder:

Música: C. Estrad; Lletra: A. Rossell Terris. Si ara anéssim unes quantes dècades enrere, veuríem que gran quantitat dels homes treballaven a bosc, més concretament, de roders. Per fer aquesta feina s'havien d'estar dues setmanes al bosc, dormint en barraques fetes per ells mateixos. Així doncs, aquest *corrido* explica com era la seva feina i, amb un toc d'humor, les ganes que tenien de veure les seves dones.

▶ Passejant per la vila:

Música: Halcón de la Sierra; Lletra: A. Rossell Terris. Aquesta peça ens fa una descripció del poble com si anéssim caminant per les places, carrers i passejos més emblemàtics, sense deixar de banda les fonts.

▶ Que bonic és Sant Hilari:

Música: Bill Scluger; Lletra: A. Rossell Terris. Aquest vals ens mostra com n'és de bonic Sant Hilari. Està pensada des del punt de vista d'un hilarienc i podria semblar perfectament els arguments d'un anunci per mostrar l'esplendor del poble.

► Qui hi ve un cop vol tornar-hi (També es pot dir: És on s'està millor):

Música i lletra A. Rossell Terris. Aquesta vegada la cançó també ens parla de Sant Hilari, però hi surten les estacions de l'any i per tant hi especifica el clima, algunes tradicions (panellets a la tardor, per exemple). I acaba amb la conclusió final que durant tot l'any "És on s'està millor".

Els Nois Alegres:

Selecció de popurris dels Nois Alegres:

Cada any, per Setmana Santa, per el centre de la vila es fan les caramelles. La coral mixta Els Nois Alegres sempre preparen unes cançons molt especials per aquestes dates: els ja populars popurris. Aquestes peces poden tractar de molts temes diferents, però moltes d'elles són petites "queixes" o anècdotes del poble, etc. sempre amb un toc d'humor. Al tres temes que es toquen poden arribar a ser l'especulació (es veu que ja existia als anys 60), molts problemes amb els Reis Mags, les noves modes, problemes amb la línia telefònica, xafarders (homes) a la piscina de Villaret, el futbol...

Heus aquí una petita selecció dels popurris sobre el poble:

► 1948 – PASQUA del 1948:

Com que el primer popurri va tenir molt èxit van decidir fer-ne un altre, tocant temes de Sant Hilari, un d'ells va sobre el campanar:

En tenim un gran rellotge

que no va mai bé.

Sort tenim del campanar

que el remena quan convé.

En tenim un gran rellotge

que no saps mai l'hora que és,

i que quan són quarts de dotze

llavors toquen les tres.

► 1951 – W.C. 34. RÀDIO SAFAREIG:

Parla d'un grup hilarienc que estava en els seus millors moments i els nombrosos turistes per les aigües picants:

Que bonic és Sant Hilari,

perla de la Guilleria!

Noies guapes a tot drap

i els del Ritmo Sacalm

per donar-nos alegria.

Que bonic és Sant Hilari!

A l'estiu hi ha forasters.

Vénen per l'aigua picant;

i pel fetge o pel ronyons,

botifarres i xampany!

► 1962 – Gran Parada:

Com ja he esmentat, durant uns anys hi havia molts problemes tècnics amb la cavalcada del Reis Mags.

<i>Aquest any a Sant Hilari</i>	<i>Per ser una er tan moderna</i>
<i>en passa una de molt pes,</i>	<i>i d'invents extravagants,</i>
<i>doncs tenim el tres reis "magos"</i>	<i>se'ns presenten en el poble</i>
<i>si no s'arregla no vindran més.</i>	<i>muntats amb tricicles, com els viatjants.</i>

(...)

► 1968 – PASQUA DEL 1968:

Durant uns anys a Sant Hilari hi va haver un boom de torneries molt important:

<i>Tres coses hi ha a Sant Hilari:</i>	<i>En fan moltes coses negres</i>
<i>salut, diners i torners,</i>	<i>de tortes i de través,</i>
<i>perquè en tenen molts feina</i>	<i>quatre ferros pintats negres</i>
<i>per complaure els estrangers</i>	<i>i penjats de l'inrevés.</i>

► 1972 – PASQUA DEL 1972:

Aquest any es va parla de la creixent construcció d'edificis i infraestructures al poble de Sant Hilari. A part, es veu que hi havia un enllumenat nou que amb prou feines feia llum, perquè així no es veïés la brutícia dels carrers:

Ara aquest poble ha canviat molt, sí senyors,
amb el pla de nova edificació.
Tot són passeigs i grans carrers ben remenats
i el que és de fang no hi ha faltat. (...)

<i>Amb el llum que han posat</i>	<i>Amb claror de fluorescent</i>
<i>han omplert la nostra Vila</i>	<i>no es veu tanta paperada</i>
<i>d'uns "farols" molt petits</i>	<i>que hi ha pel nostres carrers</i>
<i>que per llum són senzillats.</i>	<i>que els fa falta una escombrada; (...)</i>

► 1973 – La música pop:

A la següent Pasqua Els Nois Alegres en presentaren aquest popurri on es parla del tapament de la riera de Villacrosa i el mal estat de l'escorxador, que cada cop que hi ha tempesta és millor no entrar-hi:

<i>La riera que baixa de Villacrosa</i>	<i>Ja fa temps que necessita Sant Hilari</i>
<i>és per l'ajuntament un problema gros.</i>	<i>un escorxador modern, ben ample i nou.</i>
<i>Fa trenta anys que es parla de tapar-la, Els carnisseros ja no volen pas anar-hi:</i>	
<i>però ara no hi ha qui carregui amb l'os. tot els cau, si fa mal temps els plou.</i>	

► 1996 - “caramelles del cinquantenari”:

El tema principal d'aquell any va ser l'Eix Transversal que va suposar per a Sant Hilari una nova via de comunicació ràpida i, sobretot, sense tants revolts com per exemple la carretera de Santa Coloma.

Ja tenim a Sant Hilari

el famós Eix transversal.

Ara sí que el nostre poble

serà una gran capital.

Carai, quina carretera

que tenim tots per marxar!

s'han acabat els marejos

i haver de vomitar.

► 1999 - Pasqua 1999:

Aquest any es parla de la línia de 400.000w que ja estava projectada que passés per les Guilleries i de les obres del geriàtric. A part, des de feia hi ha uns quans anys que aquests “resums” anuals es van anar estenent en àmbits internacionals i aquella pasqua cantaren, per exemple, sobre l'enrenou de Clinton i un becària.

Pel poble vol fer passar la Fecsa

molta electricitat,

amb torres potents i altes.

Qui s'hi acostí haurà llepat.

Ens diuen que quan troni o llampegui

no hi haurà dificultat.

Nosaltres a les fosques

i amb espelmes.

Ja hi estem acostumats!

Altres:

► Cant a Sant Hilari:

Cant a Sant Hilari, de l'any 1948, explica com un hilarienc es pot arribar a sentir d'orgullós del seu poble, que, segons l'autor de la lletra (en Marià Brugués), sembla un paradís. La música és obra de V. Bou.

► Hilarienca:

És una obra creada el 1955 per R. Viladesau (música) i Mn. F. Planas (lletra). És interessant llegir la poesia ja que és molt profunda i ens descriu perfectament els elements més importants del voltant de Sant Hilari.

► Les fonts de Sant Hilari:

Sant Hilari ha estat molts anys, i encara ho és, conegut com el poble de les cent fonts. Aquestes deus ens han proporcionat turisme, feina i una aigua del Top 5 de les millors de la Península. És per això que aquesta sardana està dedicat a aquest tema i no a un altre i M. Brugués redactà la lletra i P. Masats enllaçà les notes corresponents.

▶ La plaça del Dr. Grabalosa:

Actualment la plaça Grabalosa, la Placeta, és un espai on es respira un ambient especial. La podríem indicar com el centre del poble i un lloc perfecta per passar la tarda d'un dia calorós, protegit per les fulles dels arbres que la presideixen. El 1976 Marià Brugués escriví aquesta cançó en honor a la plaça anomenada.

Miquel Tudela:

Un altre compositor molt important per a Sant Hilari és en Miquel Tudela, que ha fet més de 100 sardanes, gran quantitat d'elles dedicades a coses del poble o fins i tot a persones en particular. Tota l'elaboració és completament a mà, o sigui, que cap de les cançons a estat feta amb un editor de partitures de l'ordinador, fent el procés més laboriós i llarg.

Jo he escollit les sardanes que tracten o estan dedicades a Sant Hilari, ja que algunes tenen lletra i d'altres, no.

▶ Aplec de la Pedregada:

És del 1979 i fa referència a un aplec que hi va haver fa uns anys, on va començar a pedregar de valent mentre el músics tocaven i la gent ballava. Hi van haver varis d'anys materials, com vidres dels cotxes completament esmicolats.

▶ Aplec de Sant Hilari:

És una sardana per l'aplec (concretament estrenada a la tercera edició d'aquest) que es celebra cada any a l'estiu, més concretament a l'últim diumenge abans de la Festa Major.

▶ Elogi a la Font Vella:

La Font vella ha estat sempre un símbol d'identitat per Sant Hilari, ja que ha activat gran part de l'economia de Sant Hilari.

▶ Font d'Or:

Per descomptat, si parlem de fonts de Sant Hilari, no ens podem deixar la font d'Or, que és una aigua coneguda per tot Espanya.

Populars:

▶ Cançó dels roders:

La cançó no parla de l'ofici del roder, sinó d'un prototip d'una màquina que inventar en "Jové" per fer el rodells i així estalviar el sous dels treballadors. Al final la màquina

no va donar els resultats esperats i el roders van fer aquesta peça en to irònic, tot i que només se'n recorda el fragment assenyalat.

▶ Mata la cuca:

Durant uns anys, a Sant Hilari hi hagué una plaga de “cuques” que es menjaven les patates. Així que la gent, el dia 11 de juny, anava a pregar a Montsolí i després anaven a la plaça de l'església i picaven el terra amb branques de boix, com si matessin les cuques, mentre cantaven aquesta cançó popular.

Altres:

▶ A Sant Hilari:

No totes les cançons sobre Sant Hilari han de ser en català. En aquesta Antonio Ruíz relata com va ser la seva nova a vida a Sant Hilari i demostra el sentiment que es pot arribar a tenir envers un lloc encara que no sigui el teu poble natal.

ENTREVISTA A JOSEP MASSANEDA

Josep Massaneda, en Pep del Bar pels del poble, és un integrant del grup musical Encarahisom. Aquest conjunt ha fet varies cançons sobre Sant Hilari, fet que m'ha despertat un interès. Així, que m'he proposat fer una petita entrevista a en Josep, la persona encarregada del procés per fer les cançons.

Quan fa que creeu les cançons?

Amb els Encarahisom, a partir del 2002 fins l'actualitat

Quin procés es segueix per fer aquestes peces?

Trio cançons que siguin conegudes, que siguin ballables: boleros, pas dobles. Després a moltes els canviem la lletra. Aquestes cançons eren, més aviat les que m'agraden a mi i normalment totes eren bastant maques, tot i que sempre n'hi ha alguna que no ho és tant, però mira...busquem la cançó, canviem la lletra i l'assagem.

Quan ja tenen la cançó feta i assajada, què fan?

Al principi només cantàvem aquí el poble: la Sala Noble, el cinema Catalunya o fins i tot a la plaça Gravalosa. Fèiem dos o tres concerts a l'any.

Per què fan aquest procés i llavors canten la peça?

Cantem purament per afició i entretenir la gent. Aquí, els concerts eren gratuïts, però si que si anem a fora cobrem. Però, bàsicament, per afició, som aficionats i anem assajant i tocant i ens ho passem bé, perquè no ho hem fet pas per diners, ens agrada.

CONCLUSIÓ

Un cop vist aquest “tastet” de cançons, podem veure que Sant Hilari és un poble molt estimat per la seva gent, encara que no hi hagin nascut i que molts hilariencs han volgut deixar per sempre el seu amor amb una peça musical.

Tot i que hi ha un bon feix d'obres, 45, segurament en falten moltes més, ja que les cançons populars no solen estar escrites enlloc i, quan les persones que la recorden deixen de fer-ho o bé la persona ja no es troba entre nosaltres, és completament impossible recuperar aquest material, jo penso, tan valuós.

Una altra conclusió que podem arribar és que la gran majoria de cançons són sardanes, fet natural, ja que és la música pròpia de Catalunya i Sant Hilari es troba en aquesta nació, comunitat autònoma...

Finalment vull remarcar la satisfacció que m'ha donat aquest treball ja que ha mida que l'anava fent el trobava cada cop més interessant i profitós.

FONTS D'INFORMACIÓ I D'ALTRES

- ▶ ELS NOIS ALEGRES. *Memòria*, Sant Hilari Sacalm, Els Nois Alegres, 1980.
- ▶ ELS NOIS ALEGRES. *60 anys Coral "Els Nois Alegres, 1946 -2006*, Sant Hilari Sacalm, 2006.
- ▶ MIRALPEIX, Antoni. *La música tradicional a Sant Hilari*, Sant Hilari Sacalm, març del 1999.
- ▶ *Memòria*, Sant Hilari Sacalm, Els Nois Alegres, 1980.

- ▶ <http://grups.blanquerna.url.edu/antonimiralpeix/>

- ▶ Arxiu de Josep Massaneda
- ▶ Arxiu d'Antoni Miralpeix
- ▶ Arxiu de Miquel Tudela

Discografia:

- ▶ RUÍZ, Antonio. *Raíces, arrels*.
- ▶ ENCARAHISOM. *Cançons a la carta*.
- ▶ ENCARAHISOM. *Cordons... quines cançons!*
- ▶ ENCARAHISOM. *Vam anar a caçar bolets*.
- ▶ GRUP SARDANISTA de SANT HILARI. *El general Moragues*.
- ▶ COBLA SA PALOMERA. *Sardanes*.
- ▶ Arxiu de Joan Comes

Agraïments:

- ▶ Josep Maria Bonvehí
- ▶ Joan Comas
- ▶ Josep Massaneda
- ▶ Antoni Miralpeix
- ▶ Miquel Tudela